БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 119 (8644)
МАИН 22
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Партийна организациин зүгһөө профсоюзые бодотоор хүтэлбэрилхэ

Профсоюзна хүдэлмэрие һайжа-лха, партийна организациин зүг- тэрэниие зүбөөр хүтэлбэрилжэ, оронойнгоо ажахы, соёл гэгээ- ые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ етскэ профсоюзуудые эдэбхитэй- хабаадалсуулха зорилго СС-эй ЦК-гэй декабрьска Пле- табиһан байгаа. Тус Пленумэй дхэбэриһээ хойшо советскэ фсоюзуудай. тэрэ тоодо респуб- ын профсоюзна организацинуу- хүдэлмэри нилээд һайжараа. эн тушаа апрель һарада болоһон фсоюзуудай Областной Союз рондын V конференцишье эли- гэршэлээ һэн. Партиин ЦК-гэй нумэй шиидхэбэрииe дүүргэлтэ гон республикын профсоюзна низацинууд үйлэдбэриин хүтэл- илгэдэ ажалшадые улам олоор вадуулдаг, социалистическэ мү- өө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, абаритайгаар хүтэлбэрилдэг ожо байна. Тиигэжэ профсоюз- организацинууд үйлэдбэриингөө б амжалтатайгаар дүүргэхэ хэ- энь ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ, тийна организацинуудта бодото ламжа үзүүлдэг болоо.

ан-Удын сэмбын фабрикын фсоюзна организациин хүдэлмэ- аража үзэе. Сэмбэшэд энэ жэл- үсэбһөө гадуур 50 мянган метр э нэхэхэ гэһэн уялгатай. Фаб- ын комитет, цехүүдэй проф- зна организацинууд хүдэлмэри- эй дунда социалистическэ мүры- үргэнөөр дэлгэрүүлээд, абаһан ануудайнь хэр зэргээр дүүргэг- байһыень хододоо шалгажа аг. Мүрысөөнэй дүнгүүдые саг ань согсолон гаргажа, бүхы хү- эришэдтэ дуулгадаг, үйлэдбэ- зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэдэг а. Тиигэжэ тус фабрикынхид ан уялгаяа амжалтатайгаар гэжэ байнхай. Жэлэй эхиһэн- хойшо эндэ 20 гара мянган сэмбэ түсэбһөө гадуур нэхэг-

абрикын партийна организаци фсоюзна организациин хү- эрииe хинан шалгажа, бо- туһаламжа үзүүлдэг юм. үүдэй профсоюзна органи- нуудай хүдэлмэри тухай дал нэгэнтэ бэшэ партбюрогой дани, партийна суглаан дээрэ эн хэлсэгдэһэн байха юм.

омышленна предприятинуудай союзна организацинууд (Га- а Нуурай рудоуправлени, мяха- комбинат, паровозо-вагонно за- болон бусад) уралан нарижуул- ухаалан зохёолгын хэрэгтэ хү- эришэд, инженерно-техническэ лмэрилэгшэдые олоор хабаа- хын түлөө оролдоно. КПСС-эй эй декабрьска Пленумэй шиид- риин ёһоор предприятинуудта үргэлжын үйлэдбэриин зүб- үүд байгуулагдажа, хүдэлмэрөө ээ. Профсоюзна организаци- гэр байра бариха, ажалшадай турна эрилтэнүүдые хангаха далнуудта ехэхэн анхаралаа даг болоо.

хэтэй хамта, зарим профсоюзна низацинуудай хүдэлмэридэ пар- Центральна Комитедэй де- ьска Пленумһээ хойшо өөдтэй лалта болоогүй. Ой модоной, загаһанай, нютагай промышленностиин, совхозуудай профсоюзна организацинууд Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ тушаа оролдолго багаар гаргана.

Мухаршэбэрһээ абтаһан мэдээсэлэй ёһоор «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэдэй культурна эрилтэ хүсэдөөр хангагданагүй. Гурбадахи, дүрбэдэхи отделенинүүдтэ соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд удаан саг соо хүдэлөөгүй байһаар. Дүрбэдэхи отделениин клубта 6 һара тухай кино харуулагданагүй. Тэрэшэлэн совхозой хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Эдэ бүгэдэ тухай совхозой рабочком (түрүүлэгшэнь В. Коломейцев) һайса мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абанагүй. Рабочкомой хүдэлмэридэхи дутуу дундануудтай совхозой партийна организациин (секретаринь Гармаев) эбсэшоод байһаниинь гайхалтай.

Партийна организацинуудай зүгһөө профсоюзай хүдэлмэрииe һонирходоггүй, шалгадаггүй иимэрхүү жэшээ баримтануудые олоор харуулжа болоно. Энэ огто болохогүй хэрэг.

Профсоюзна организацинуудые бэхижүүлжэ, тэдэнэй хүдэлмэрииe һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Фабрика, заводуудай комитедүүдэй, рабочком, нютагай комитедэй тоосоое партийна суглаан, партбюрогой, парткомой заседани дээрэ хирэ болоод лэ дуулажа байха хэрэгтэй. Профсоюзна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр дүй дүршэлтэй, хүн зондо хүндэтэй, шадабаритай хүнүүдые табиха шухала.

Профсоюзуудые партийна организациин зүгһөө хүтэлбэрилгые гансахан лэ захяа заабаряар дүүргэжэ болохогүй. Социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэнь, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри шангадхаха хэрэгтэнь профсоюзна организацинуудта бүхы коммунистнууд бодото туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой.

Илангаяа хүдөөгэй профсоюзна организацинуудай (РТС, МТС, совхозуудай) хүдэлмэрииe һайжаруулха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха шухала. КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэриин ёһоор мүнөө МТС-үүд хубилгагдажа, РТС-үүд байгуулагдаад, колхозууд өөрын техникэтэй болоо. Худалдажа абаһан машина, техникээ үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэнь РТС-эй хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта ехэхэн туһа үзүүлхэ ёһотой. Тиимэһээ РТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ гээшэ рабочкомой, РТС-эй партийна организациин шухала зорилго болоно.

Профсоюзуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй шиидхэбэрииe бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө партийна организаци бүхэн саг үргэлжэ анхаралаа табижа байха үүргэтэй.

Варшавска Договорто хабаададаг оронуудай Политическэ Консультативна Комитедэй зүблөө зарлаха тухай мэдээсэл

Варшавска Договорой Политическэ Консультативна Комитедэй 1958 оной майн 24-дэ Москвадто зарлаха гэжэ Варшавска Договорто хабаададаг оронуудай правительствонууд шиидхэбэ. Энэ зүблөөндэ правительствонуудые толгойлогшонор, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министрнүүд хабаадаха юм.

Газар дэлхэйе тойрон дабшадаг гурбадахи хэмэл одоной ябаса тухай

...н 24-нэй үглөөнэй 6 часта ...дахи хэмэл одон дэлхэйн бүм- ...ые 77 дахин тойробо. Ракетэ- ...инь хэмэл одоёо 0,2 эрьесээр ...бэ. Гурбадахи хэмэл одые. ...эй ракетэ-һомые хойто широ- 28 градусһаа урда широтагай 4 градус хүрэтэр наранай ороһон хойно, урда широтагай 45 градусһаа 65 градус хүрэтэр наранай гарахын урда тээ үүлэгүй сэлмэг байхада прибороор ажаглан хаража болохо байна.

(ТАСС).

ДАБА ТАХАНОВАЙ БРИГАДЫНХИДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР АЖАЛЛАЖА, МАШИНА, ТЕХНИКЭЕЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАЯ

Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна

Хабарай тарилгын эхилхын урда тээ Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой механизатор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Даба Хоборкович Тахановай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид суута шахтёр Мамайн үүсхэлээр хүдэлхэ, машина, техникээ гамтай, бүтээсэтэйгээр хэрэглэхэ уялга абаад, республикын бүхы механизаторнуудта бэшэгээр хандаа һэн.

— Энэ уялгаяа бэелүүлхын тулада хабарай тарилгада эртээнһээ бэлдэжэ эхилһэн байнабди. Тиигэжэ машина, зэмсэгүүдээ нарин нягтаар шалгажа заһабарилаа, сеялкэ, анзаһануудаа һайнаар зохёожо тодхоо, хабсараа һэмди. Мүн колхознай запчастьнуудые хүрэхөөр абаһан байна. Машина, техникынгээ багаар эбдэрхэдэ саг соонь заһахын тула токарна станок, электрогагнууриин агрегат абтаа һэн, — гэжэ Даба Хоборкович Таханов хөөрэнэ.

Хабарай тарилгын эхилһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр элдэб техническэ шалтагаанаар машина, зэмсэгүүдынь эбдэржэ һаатанагүй. Гансал техническэ харууһа хэхын тула тракторнуудынь нэгэ хэды болоод лэ ойро зуура байлгагдадаг.

Эртын тарилгын үедэ хүдэлмэрилжэ ябаһан 4 агрегат халаанайн-

гаа даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Механизатор Жамса Хусаев 3 сеялкэ шэрэһэн трактораар үдэртөө 39 гектар тариха нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байба. Залуу механизаторнууд Борис Таханов, Борис Миронов «Беларусь» трактораар үдэртөө 13 га тарихын орондо 18—20-ёод гектар тарина. Мүн Даша Тарбаев, Шагдыр Миронов, Бадма Дылгеров, Жамса Хусаев болон бусад трактористнууд халаанайнгаа даабариие үлүүлэн дүүргэдэг.

Нүхэр Тахановай хүтэлбэрилдэг бригадынхид өөһэдынгөө машина, зэмсэгүүдые үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглажа, эртын тарилгые 8 үдэрэй туршада дүүргэһэн байна.

Тарилга гол түлэб хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар хэгдээ. Тус бригадынхид Мальцевай аргые үргэнөөр хэрэглэнэ. Лущени хэхэдээ, 100 гектарта пар хахалхадаа колхозой эрдэмтэн Мальцевай арга хэрэглээ. Гадна, энэ хабар тус бригадынхид 100 гектар шэнэ газар элдүүрилбэ.

Мүнөө механизаторнууд орой тарилга хэжэ, пар хахалжа байхадаа халаанайнгаа даалгабариие мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ байнхай. Николай Мамайн арга дүршэлөөр хүдэлжэ, энэ жэлдэ орооһото ургамалнуудай гектар бүриһөө 16 центнер, шэниисын — 18 центнер ургаса абахаар бригадынхид шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо). 1. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, тракторна бригадын бригадир Даба Хоборкович Таханов трактористнууд Лубсанима Гергенов, Буда Партилхаевтай саашанхи ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна. 2. Колхозой агроном Саян Санданович Парьянов Жамса Хусаевай агрегадайхидай хэһэн хүдэлмэриин шанар шалгажа байна.

Б. Одоевой фототекст.

Эршэмтэйгээр ажаллана

Байгша ондо манай колхозойхид хамтадаа 1522 га газарта эртын тарилга хэхэ түсэбтэй һэн. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ өөһэдынгөө машина, техникэ болон механизаторнуудай хүсөөр арбан үдэрэй туршада эртынгээ тарилга хэжэ дүүргээбди. Бүхы шэниисэ, хара таряамнай гол түлэб һайн пар дээрэ, нарин рядтайгаар, хэрээһэлүүлэн таригдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ комплексно бригаданууднай овёс, наран сэсэг тарижа байна. Майн 19-нэй мэдээгээр, 149 га газарта силостэ оруулагдаха наран сэсэг таригдаба.

Гадна, энэ жэлдэ колхознай 100 гаран га газарта кукуруза тарижа, эшэ набшаһа ехээр абахын тулада газараа наг шэбхээр һайса утэгжүүлээд, уһалжа эхилээ. Иигээд дулаан байгаа һаань, майн 22-һоо хойшо кукурузынгаа үрэһэ тарижа захалхамнай.

Тарилга дээрэ колхозой хоёрдохи таряан ажалай бригадынхид (бригадирынь нүхэр Д. Доржиев) һайнаар, эмхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Тус бригадын механизаторнууд нүхэд Б-Ц. Аюшеев, Ц. Нимаев гэгшэдэй агрегадайхид, сеялкэшэд нүхэд В. Лубсанов, Б. Базаров тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн, халаан бүриингөө даабариие хододоо дүүргэдэг байба.

Һаянай артелиинхид орой тарилга хэхэтэеэ хамта, нуга сабшалангаа уһалжа байна. Мүнөө бүхыдөө 1100 гаран га сабшалан уһалагданхай.

Ю. Бурков, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой бухгалтер.
Иволга.

Даалгабаряа үлүүлнэд

Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадынхид 500 гектарта эртын тарилга хэжэ дүүргэээд, орой тарилгада оробо.

Трактористнар нүхэд Ц. Ринчинов, А. Доник, В. Рубан халаанайнгаа даалгабариие 120—130 процентдэ хүргэнэ. Тэрэшэлэн үнинэй, дүршэл ехэтэй сеялкэшэн Санжа Гомбын жэшээтэ һайнаар ажаллана.

Колхоздо хамтадаа 400-гаад гектарта эртын пар хахалагдаа.

Сэлэнгэ. **И. Тугутов.**

Экономическа туһаламжа үзүүлэлсэхэ соведтэ хабаададаг оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн

Экономическа туһаламжа үзүүлэлсэхэ соведтэ хабаададаг оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн майн 20-до Москвада нээгдэбэ.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ доро дурсагдаһан түлөөлэгшэд хабаадана:

Албаниин ажалай партиһаа нүхэд Энвер Ходжа, Мехмет Шеху, Спиро Колека, Кичо Нгьеля, Бехар Штюлла, Ариф Хаско;

Болгариин коммунистическэ партиһаа нүхэд Тодор Живков, Антон Югов, Райко Дамянов, Петр Панчевский, Руси Христозов, Карло Луканов;

Венгриин хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиһаа нүхэд Янош Кадар, Антал Апро, Геза Ревес, Арпад Кншш;

Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиһаа нүхэд Вальтер Ульбрихт, Отто Гротеволь, Генрих Рау, Вилли Штоф, Бруно Лейшнер, Отто Винцер;

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиһаа нүхэд Владислав Гомулка, Юзеф Циранкевич Стефан Ендриховский, Петр Ярошевич;

Румыниин хүдэлмэришэнэй партиһаа нүхэд Георге Георгиу-Деж, Киву Стойка, Эмиль Боднэраш, Леонтин Сэлэжан, Александру Бырлэдяну, Аврам Буначиу, Марин Гастон;

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиһаа нүхэд Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, И. И. Кузьмин, И. Г. Кабанов, М. В. Хруничев;

Чехословакиин коммунистическэ партиһаа нүхэд Антонин Новотный, Вильям Широкий, Яромир Доланский, Отакар Шимунек, Богумир Ломский.

Уряалаар ерэһэн доро дурсагдаһан түлөөлэгшэд Зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана:

Вьетнамай ажалшадай партиһаа нүхэд Нгуен Зуй Чинь, Нгуен Ван Чан, Данг Вьет Цзау;

Хитадай коммунистическэ партиһаа нүхэд Чэнь Юнь, Ли Фу-чунь, Е Цзи-чжуан;

Корейн ажалай партиһаа нүхэд Ким Ир, Тен Ир Лен, Ли Ден Ок;

Монголой арадай-революционно партиһаа нүхэд Дашийн Дамба, Лубсанцэрэнгийн Цэндэ.

Кукурузын үндэр ургасын түлөө

Урзанда жэлдэ манай колхоз түрүүшынхеэ кукуруза тариһан юм. Тиихэдээ дүршэл багатай байгаабди. Кукурузын поли дээрэ нютагай болон минеральна утэгжүүлгэ багаар оруулагдаа һэн. Газарай хүсэд дулаасаагүй байхада тарилга хэгдээ. Мүн ургасыншье хойноһоо һайн харууһан эмхидхэгдэжэ шадагдаагүй һэн даа. Тиигэжэ бүхыдөө 300 гектар газар дээрэһээ гектарай ойролоол 30 центнер эшэ набша абтаһан байна.

Тэрэ жэлэйнгээ алдуу, дутууе хараадаа абажа, энэ үнэтэ культурын баян ургаса абахын түлөө нёдондо жэлдэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ юм. Кукуруза тариха талмай хадын үбэр, наруули газарта таһалжа, тэндээ наг шэбхэ ехээр гаргажа утэгжүүлээбди. Мүн минеральна утэгжүүлгэ горьтой бэлдэгдээ. Кукуруза тариха газартаа хамтадаа 1500 тонно наг шэбхэ гаргажа тараагаабди. Гадна, 100 гектар газарта гектар бүриин 2 центнер хүртэхөөр суперфосфат бэлдэгдээ һэн. Тиигээд газарай хүсэд гэдэһэн, дулаасаһан хойно тарилгаяа хээбди. Хамта 200 гектар газарай 120 гектарынь квадратно-гнездовой аргаар таригдаһан байна.

Квадратно-гнездовой аргаар таригдаһан, ургажа байхадань һайнаар харууһа хэгдэһэн тарилгын газарһаа гектар бүриин 110 центнер ургаса абаа һэмди. Зарим газарта кукурузын эшын үндэрынь 150—170 сантиметр тухай болотороо ургаа һэн.

Кукуруза гээшэмнай шэмэ ехэтэй, һайн тэжээл бшуу. Нёдондо колхознай бүхы дээрээ 1700 тонно силос даража абаһан байгаа. Үнеэн бүридэ 4 тонно кукурузын силос дарагдажа абтаа. Тэрэнэй ашаар малаймнай ашаг шэмэ горьтойгоор дээшэлһэн байна. Гадна, кукурузын эшэ набшаһаар дарагдаһан силосые үнеэд, мүн гахайнуудшье амтархажа эдидэг.

Энэ жэлдэ колхознай кукурузын үндэр баян ургаса абажа, ниитынгээ малые шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангаха зорилго табинхай.

Мүнөө колхозоймнай гэшүүд, механизаторнууд кукурузын баян ургаса абаха тухай Курска областиинхидой уряае үргэнөөр дэмжэжэ байнхай. Кукурузын эрхим шанартай үрэһэн абтажа, сэбэрлэгдэжэ, тарилгада бэлдэгдээ. Дулаан байгаа һаань, майн 25-һаа кукурузынгаа тарилгада орохобди. Мүнөө кукурузын поли дээрэ мянга шахуу тонно наг шэбхэ зөөгдөө. 40 тонно минеральна утэгжүүлгэ бэлдэгдэбэ. Энэ жэлдэ бүхыдөө 200 гектарта кукуруза тариха, тэрэнэйнгээ ехэнхиие квадратно-гнездовой аргаар хэхэ байнабди.

Кукурузын үндэр ургаса абахын тулада комплексно агрегадууд эмхидхэгдэхээр хараалагдажа байна. Эдэ агрегадуудта дүршэл ехэтэй механизаторнууд ажаллаха юм. Тэдэнэр зундаа кукурузын ургасын хойноһоо харууһа хэхэ байна.

Тарилгаяа саг болзор соонь хэжэ, ургасынь хойноһоо зүбөөр харууһалхаар, хараалһан түсэбөө заабол дүүргэхын түлөө колхознигууд шангаар тэмсэхээр зоригжонхой.

К. Крылова, Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхозой агроном.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Гектар газарай ашаг олзо

«Гектар газар юу үгэнэб?» гэhэн асуудалаар hаяхан Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой агитатор нүхэр Петр Раднаевич Рантаров нэгэдэхи комплексно бригадынхидтай (хамтадаа зуу гаран хүнтэй) хөөрэлдэжэ, ехээр hонирхуулаа.

Нүхэр Рантаров КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин тогтоолнууд тухай хөөрэхэ зуураа, ямар шалтагаанhаа газарай муугаар элдүүрилэгдэдэг байhан тухайда хэлэбэ.—Энээнэй урда тээ Балихын таладахи 5 га газарые МТС хахалжа үгэдэггүй байhан юм. Юуб гэхэдэ, доороhоон гараhан бага сага шулуун тэндэ бии байгаа бшуу. Манай түрэлхид тэндэ үни холоhоо хойшо таряа таридаг байhан гэхэ. Тэндэ зелёнко тарижа ургуулбал, дунда зэргээр 1000-гаад центнер тэжээл абтаха hэн. Тиимэ тэжээл малдаа эдюулээ hаа, 25000 литр нэмэри hү hаажа шадаха байгаабди,—гэжэ агитатор хөөрэбэ.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхозой сабшалангай га бүриhөө дунда зэргээр 9,5 центнер үбhэн абтаа. Энэнь оройдоо тэжээлэй 380 единицэ болоно. Тэрээнине малдаа эдюулхэдэмнай 217 литр hүн гү, али 76 килограмм мяха үгэхэ юм. Саашадаа нэгэ бага хүдэлмэри хээд байбал, газарhаа абтадаг ашаг үрэ ехээр дээшэлхэ,—гэжэ нүхэр Рантаров тайлбарилаа.

1956 ондо үндэр наhата Будажап Дондопович Куренов хонидые hүниндөө харууhалхын хажуугаар, Хабшуудахи 10 гектар сабшалангай га бүридэ хошоод тонно шэбхэ гаргаhанай, хоёр дахин hайрамай уhа халяаhанай ашаар тэрэнэйнгээ га бүхэнhөө 30 центнер үбhэ абаhыень мэдэнэт. Нэгэ гектар газарhаа 380 бэшэ, харин тэжээлэй 1200 единицэ абтаhан болоно. Энээнине малда эдюулбэл, 850 литр hү гү, али 240 килограмм мяха үгэхэ,—гэжэ ойлгуулба.

— Мүнөө сабшалан болгогдоhон «Нугые» харая. 1954 он хүрэтэр тэндэ га бүриин миил 2—3 центнер, шэмэгүй муу шаралжаа, мангир ургадаг байhан юм. Тэрэнь тэжээлэй 120 единицэ гэхэ гү, али малдаа эдюулхэдэнь 85 литр hүн, 24 килограмм мяхан болохо байгаа.

Тэрэ жэлдэ тэндэхи газарые хахалжа, кукуруза таряа бэлэй. Дунда жэшээгээр гектар бүриин 200-гаад центнер кукурузын ногоон ургаа hэн. Энэнь тэжээлэй 4000 единицэ боложо, 2857 литр hү гү, али 800 килограмм мяха үгөө.

Эдэ баримтануудые шэнжэлэн үзөөд байхадаа, газараа бүри hайнаар ашаглаха хэрэгтэй гэhэн тобшолол хэхээр тайлбарилаа.

Агитаторай хөөрэлдөөгөө дүүргээдүй байхада, Бадма Батамункуев, Дугаржаб Раднаев тэгшэд «Нугаяа» сүм хахалжа, ашаг шэмэ ехэтэй ургамалнуудые тария гэhэн дурадхал оруулба.

Агитатор нүхэр Рантаровай хөөрөөн ехэ hонин байжа, колхознигуудай зоригыень бадаруулаа.

Ждановай нэрэмжэтэ артелиин партийна эхин организаци иимэ hайшаалтай хүдэлмэри захаланхай.

Ж. Гунчитов.

Өөhэдын үйлэдбэриин лагерьтай болохомнай

Энэ жэлэй февральда багшанарнай «Ошон» колхозой дэргэдэ hуралсал-үйлэдбэриин лагерь бии болгохо гэлсэhэн байгаа.

Иимэ лагерь нёдондо Мухаршэбэрэй дунда hургуулиинхид эмхидхэжэ, нилээд ехэ амжалта туйлаа hэн. Тэдэнэй үүсхэлые бидэнэр hайшаан дэмжээбди. Тус асуудал март hарада түрэлхидэй суглаан дээрэ табигдаhан юм. Энэ лагерьнай hурагшадые ургамал тариха, хуряаха дадалтай болгохоhоо гадна, хүдөө ажахын техникэтэй танилсуулха ёhотой гэжэ манай бригадын зорилго тодорхойлогдоо hэн. Бидэниие эдеэ хоолоор, гэр байраар, ондоо хэрэгсэлээр гүйсэд хангаха тухайдаа колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Л. Ц. Цыренов мэдүүлhэн байха.

Тэрэл суглаан дээрэ: «үхибүүдые хүдөө ажахын үйлэдбэритэй танилсуулхаhаа гадна, hайнаар амарха талыень мартажа болохогүй гэжэ хүдэлмэришэн Золотарев хэлэбэ.

Лагерьнай колхозой центрhээ 6 километр газарта байдаг. Колхозой дэргэдэхи огород дээрэ хүдэлхэбди. Столово, улаан булан, байрын гэр баригдана. 5—9-дэхи классайхидай дундаhаа 60-аад шабинар тэндэ ажаллаха, амархань.

Өөhэдын үйлэдбэриин лагерьтай боложо, ажал hуралсал хоёроо бүри нягтаар холбохо арга боломжотой болоhондоо баяртайбди.

Б. Цыренов.

Суулгын дунда hургуули.

Москва. Ниислэл хотын баруун урда хубида бодхоогдохо ёhотой В. И. Ленинэй памятнигай, Соведүүдэй Ордоной конкурсно проектнүүдэй выставкэ Манежнэ талмай дээрэхи выставкын зал соо нээгдээ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Соведүүдэй Ордоной проектые выставкэдэ орогшод хаража байна.

ТАСС-эй фотохроника.

Кукуруза тарижа ургуулха тухай

☆

Мэргэжэлтын зүбшэл

☆ ☆

Республикын колхоз, совхозуудта кукуруза таридаг болоhоор оройдоол хэдыхэн жэл үнгэрбэшье, энэ ургамалай ашаг үрэ ехэтэйнь, илангаяа hү, мяха абалгада айхабтар туhатайнь мэдээжэ болонхой.

Түрүү колхозуудай болон кукуруза таригшадай дүй дүршэлhөө харахада, манай эндэ энэ ургамалые зүбөөр тарижа, ханалгатайгаар оролдожо ургуулбал, гектар бүриhөө дунда зэргээр 300—400 центнер ногоон эшэ набша абажа болохо байна. Нёдондо жэлдэ сагай уларилай хэды таарамжагүй, хүйтэн байбашье, зарим колхозуудта кукурузын ногоон эшэ набшын муу бэшэ ургаса абтаа hэн.

Жэшээлхэдэ, Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхозойхид 1955 онhоо кукуруза тарижа эхилээ юм. Түрүүшын жэлдэ энэ ургамалые үрэжэл hайнтай, гол газарта тарижа, бараг hайн ургаса абахабди гэжэ тэдэнэй hанаhаниинь, тэрэ жэлдэ намар эртэ хюруу унажа, хүлдөөжэрхёо hэн. Тэрээнhээ хойшо кукурузаяа ондоо тээ, эртэ хюруу унадаггүй, шииг нойто элбэгтэй, hужааг газарта тарихада эгээл зохид гэжэ тодоруулhан байна. Тиигэжэ эндэхид кукурузаяа Сэлэнгэ мүрэнэй эрье шадар, үрэжэл hайнтай газарта таридаг болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ нүхэр М. В. Коркиной хүтэлбэрилдэг таряан ажалай бригадынхид 10 га газарта кукуруза тарижа, гектар бүриhөө 475 центнер ногоон эшэ набша хуряагаа. Нүхэр П. Клюшевэй бригадынхид 13 гектар газарhаа га бүриин 350 центнер хүрэтэр эшэ набша абаа hэн. Эдэ бригадынхид үтэгжүүлгэ хэдэг тукова сеялкээр гектар бүридэ 2,5 центнер сульфат аммони оруулдаг байна. Мүн кукурузынгаа ряд хоорондохиие 60 сантиметр зайтайгаар, гектар бүридэ 45 килограмм үрэhэнэй ороходоо хараалжа, тарилга хээ hэн.

Колхозууд энэ ургамалые ямар газарта, яажа тарихаб гэжэ гол түлэб мэдэхэ болонхой гээшэ.

Манай эндэ кукурузые ехэнхидээ наруули дулаан, хүнгэншэг, зөөлэн хүрьhэтэй, шииг нойтоор ходо элбэг байдаг газарта тарихада таарамжатай. Гадна, тэрэниие шэнээр хахалагдаhан газарта ургуулхада бүришье hайн. Тиихэдээ газараа урда жэлынь заабол хахалжа, hайса элдүүрилхэ шухала.

Тарилгынгаа газарта шииг нойто барихын тулада эртын борнойлго хэхэ хэрэгтэй. Тэндэнь бог буртаг үбhэнэй ехээр ургаа hаань, 3—4 сантиметр гүнзэгыгөөр шаблаагүй анзаhаар хахалжа гү, али культиваци хэжэ, тэрэниие үгы хэхэ ёhотой. Уhалууриин аад, хүндэншэг хүрьhэтэй газараа уhалhанайнгаа hүүлээр борнойлонгүй, миил хахалаад, культиваци хээд тарихада өөрэгүй. Хэрбээ пар бэшэ аад, хабар хахалагдаhан газарта тарилга хэхэ hаа, тэрээнээ бүришье гүйхэнөөр борнойлоод, хүрьhыень нягтаруулан жэгдэрүүлхэ каток ябуулха болоно.

Кукурузын ногоон эшэ набша ехээр ургуулжа абахын тулада тарилгадаа үтэгжүүлгэ hайнаар хэхэ хэрэгтэй. Шадаал hаа үтэгжүүлгэ эртээнhээ хэхэдэ hайн байдаг. Гэбэшье, үбэлдөө, хабар эртүүр тарилгынгаа газарта наг шэбхэ болон бусад үтэгжүүлгэ гаргаагүй колхозууд тарилга хэхынгээ урда тээ энэ хүдэлмэри заатагүй дүүргэхэ зэргэтэй. Манай эндэ хура бороогой багаар ородог, ургамалай ехээр гандадаг туладань үтэгжүүлгээ шадаал hаа hайнаар хэхэ ёhотой. Хабар хожом хахалагдаhан газарта кукуруза тариха hаа, га бүридэнь 20—30 тонно hайса нэгшээгдэhэн наг шэбхэ гаргажа үтэгжүүлхэ байна. Һүүлдэнь тарилга хэхэ дээрээ үшөө 10—15 тонно hайса нэгшээгдэhэн аргал шэбхэ гектар бүридэ оруулбал таарамжатай. Азотно, минеральна үтэгжүүлгэ ургасада тон hайн тэжээл боложо үгэдэг. Минеральна үтэгжүүлгэ хэхэдээ гектар бүридэ 1—2 центнер сульфат аммони, 3—4 центнер суперфосфат үрэhээ тариха үедөө оруулдаг юм.

Томо жэжээрнь илгажа, нэгэ адли үрэhөөр тарихада кукурузын эшэ нэгэ жэгдээр, түргэн ургадаг. Гадна, үрэhээ заабол нара hалхинда hайса шанаржуулжа, граноzан болон гехсахлоран хороор хордохо шухала.

Үрэhые ямар газарта, хэды шэнээн гүнзэгыгөөр тарихаб гэжэ уридшалан тодорхойлхо хэрэгтэй. Дан гүйхэнөөр таряа hаа, ехэ шэнгэн, үсөөн эшэ гарадаг. Тиимэhээ хүнгэншэг хүрьhэтэй газарта үрэhээ 10 сантиметр гүнзэгыдэ, хүндэшэг, хатуу хүрьhэтэй газарта 6—8 сантиметр гүнзэгыдэ тарижа болохо. Томо жэжээрнь илгагдаhан үрэhэтэй hаа, томошогуудыень гүнзэгыгөөр, жэжэхэнүүдыень гүйхэнөөр тарихада таарамжатай.

Тэрэшэлэн кукурузын үндэр баян ургаса абахын тулада тарилгаяа зохид хаhа сагта хэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Республикын туршалгын станцинууд иимэ туршалга хээ hэн. Тэдэнэр 1955 ондо кукурузаяа майн 10-да таряад, гектар бүриhөө 86 центнер ногоон эшэ набша абаа. Тиихэдэ майн 20-ёодоор тариhан газарайнь га бүриhөө 122 центнер ургаса, майн 30—153, июниин 10-аадаар тариhан газарhаань га бариин 133 центнер эшэ набша хуряагдаа. Энээн дээрэhээ харабал, дан эртэ тарихада ургасын 80 процентнь хороно бшуу.

Тиибэшье, манай бүхы аймагуудай эрхэ байдалда нэгэ адли болзорто кукуруза тарихын аргагүй ха юм. Тиимэhээ нютагай эрхэ байдал болон сагай уларил хараадаа абажа, зохид сагтань тарилга хэхэ хэрэгтэй. Кукурузын дулаанда дуратай хадань, газарайнгаа хүрьhэнэй заабол hайса халаhан хойно тариха байна. Манай эндэ гол түлэб майн 20-hоо июниин 10 хүрэтэр энэ ургамалые тарихада таарамжатай гэжэ тодоронхой. Теэд урдуурхи аймагуудта эртэ дулаан боложо, газарайнь хүрьhэн майн тэнгээр hайса дулаасаhан байдаг. Энэ ушарhаа тэндэ бүри эртэшье тарихада хамаагүй.

Кукурузынгаа үрэhые газартань зүбөөр хубаарилжа тариха гээшэ мүн лэ ехэ удхашанартай. Энэ ургамалые квадратно-гнездовой аргаар тарихадаа ряд хоорондонь 70×70 сантиметр зай орхиходо дан шэнгэнээр ургана гэжэ hанагдана. Тиимэhээ тэрэниие гараар тарихадаа ряд хоорондонь 60×60 сантиметр зай үлөөхэ, «СКГ-6» сеялкээр тарилга хэхэдээ соошхонуудыень 60 сантиметр забhартайгаар тодхохо ёhотой. Иигээд байхада ряд хоорондохи зайнь 70×60 сантиметр болодог. Иимэ тарилгын ряд хоорондохиие утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилхэдэ яhала зохистой.

Илангаяа газар газарайнгаа үрэжэл, уhалуурииe хараадаа абажа, кукурузаяа тэрээндээ тааруулан тариха шухала. Үрэжэл hайнтай, уhалууриин газарта квадратно-гнездовой аргаар, нэгэ нүхэн соонь 4—5 үрэhэ хэжэ тарихада, эшэнь үндэрөөр, үдхэнөөршье ургадаг. Тиигээд хуряахадашье таарамжатай байдаг. Үрэжэл багатай газарта тэрэниие үргэн рядтайгаар, нэгэ нүхэн соо олон үрэhэ хэжэ тарихада hайн. Квадратно-гнездовой арга хэрэглэн, гараар тарилга хэжэ болохо байна. Энэ аргые зүбөөр хэрэглэжэ шадаа hаа, ургасань hайн байдаг гэжэ тодоронхой. Жэшээлхэдэ, Торийн аймагай Свердловой нэрэмжэтэ колхозойхид 20 га газарта кукуруза гараар тарихадаа нүхэн бүхэндэнь 200 грамм шэнгэрүүлhэн наг шэбхэ, хахад литр уhа, хүрэhэнтэй сугтань хэhэн байна. Тиигэжэ гектар бүриhөө 300 центнер хүрэтэр ногоон эшэ набша хуряагаа.

Гадна, кукурузые ямар нэгэн тэжээлэй гү, али силостэ ородог ургамалтай холижо тарихада зохистой. Илангаяа горох, овёс, ячмень, хара таряантай холижо таряад туршабал яахаб.

Байгша ондо республикын хүдөө ажалшад Курска областиинхидай Хандалгые халуунаар дэмжэн, гектар бүриhөө 300 центнерhээ доошо бэшэ кукурузын эшэ набша хуряахын түлөө тэмсэхэнь. Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхоз бүхэндэ кукуруза ургуулха тусхай звенонууд эмхидхэгдээд, зарим аймагуудта тарилга хэгдэжэ эхилээ.

В. Дерюгина, агроном.

Мүрысөөндэ илаhан сомоной Соведүүд

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком республикын ажалшадай депутадуудай сельскэ болон сомоной Соведүүдэй 1958 оной 1-дэхи кварталай социалистическэ мүрысөөнэй дүн хаража үзэбэ. Бичурын аймагай Ара-Хэрээтын, Түнхэнэй аймагай Туранай, Курадын аймагай Алтайн сомоной Соведүүд мүрысөөндэ илаа гэжэ мэдэрэгдээ. Тиигээд Ара-Хэрээтын сомоной Соведтэ республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг, 2500 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулха гэжэ шиидээ. Тэрэшэлэн сомоной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Санжиевта 500 түхэриг, секретарь нүхэр Очировта 300 түхэриг шан барюулагдаха болоо.

Туранай, Алтайн сомсоведүүдтэ 1500—1000 түхэригэй, тэдэнэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнуудта 400—300, 200—150 түхэригэй шан үгтэхэ болобо.

М. Михайлов.

ЗАИГРАЙН АЙМАГТА

ҺҮ ҺААЛГАЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Гурба—дүрбэн жэлэй саада тээ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз hаамхай үнеэн бүриhөө жэлдээ оройдоол 400—450 литр hү hаадаг hэн. Харин hүүлэй жэлнүүдтэ артелиинхид малдаа тэжээл элбэгээр бэлдэдэг, ажалдаа түрүү дүй дүршэл хэрэглэдэг болоhоной ашаар торьтой амжалта туйлаа. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ дүрбэ hара соо үнеэн бүриhөө 628,3 литр hү hаагаа.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ДААЛГАБАРИ ДҮҮРГЭЭ

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи түлишын промышленностиин управлениин Кижын леспромхоз зургаа hарынгаа даалгабариие болзорhоонь урид дүүргээ. Модо хюрөөдэдэг цехын хүдэлмэришэд илангаяа hайнаар ажаллажа, найма hарынгаа нормые дүүргэбэ.

Николай Мамайн үүсхэлые дэмжэн, трактористнууд Л. Зубакин, А. Гончаров, модо шэрэдэг автомашинануудай жолоодогшод Г. Грудинин, Г. Мелентьев, гэшүүhэ арилгагшад М. Булгакова, Н. Дунаева, Б. Комаров болон даргашуул П. Скрипниченко, В. Липатов гэгшэд үдэр бүриингөө даалгабариие 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

НАЙМААЛАГШАГҮЙГӨӨР ХҮДЭЛДЭГ МАГАЗИНУУД

Горхон станци шадар түмэр замда ажалладаг хүдэлмэришэдые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар хангахын тула наймаалагшагүйгөөр, хүдэлдэг 3 магазин нээгдээ. Тэндэнь сай, крупа, маргарин, ургамалай тоhон, консервэ, тамхин, мылэ болон бусад шухала зүйлнүүд бии.

Түмэрзамайхидые хангахын тула наймаалагшагүйгөөр хүдэлдэг үшөө 3 магазин энэ hарада нээгдэхэнь.

С. Тюлюкин.

Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ

Болбосон түхэлтэй болоно

Манай колхозой центр hүүлэй үедэ танигдашагүйгөөр хубилаа. Эндэмнай 63 шэнэ гэр, 50 хүнэй hууритай клуб, нарайлалгын гэр болон бусад шэнэ барилганууд бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдаба. Һаяар хүүгэдэй яслиин гэр баригдажа дүүрэхэнь. Июнь, июль hарада электрын гэрэл яларха. Жэлэй дүүрэтэр колхозой сад, хатар нааданай талмай бии болгогдохо юм. Тиихэдэ колхознигууд өөhэдынгөө гэрэй газаагуур сэсэг бургааhа тарижа, үйлсэнүүдээ гоёохо байна.

Эдэ бүхы хүдэлмэриие колхозой барилгын бригада (бригадирынь нүхэр Аюшеев) хэнэ. Модошо даршуул Д. Доржиев, Д. Дамдинов, Ц. Базаров hайн ажалаараа суурхана.

Зүтөөр, колхозой центрын хэдышье болбосон түхэлтэй болобошье, эндэхид уhаар хүсэд хангагдадаггүй. Зэдэ голой урдагшье hаа, уhаниинь муухай, хэрэглэхын аргагүй байдаг. Худаг малтахада 10—15 метр газар доро шулуун дайралдаад, саашань малтажа, уhанда хүрэхэ аргагүй болошодог.

Тэрэшэлэн колхознай өөрын телефонно станцитай болохо түсэбтэй юм. Теэд энээндэ хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдэй үгы дээрэhээ энэ хүдэлмэри мүн лэ урагшаа ябуулагданагүй. Эдэ манай эрилтэнүүдые хэлхээ холбооной республикын управлени, сельэлектро хараада абажа, манда туhалха бэзэ гэжэ найдагдана.

П. Ринчинов, Закаменай «Коммунизмын зам» колхозой комплексно бригадын бригадир.

Барилгашадта туhалха хэрэгтэй

Бичурын совхоз тогтоhоор жэлhээ үлүүхэн болобо. Энэ үе соо барилгын хүдэлмэри нилээд үргэнөөр ябуулагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозойхид 300 хүнэй hууритай клуб, эдеэ хоолой шэнэ магазин, пекарни, ниитын байра, үхэрэй дал, хурьгадай 3 байра болон бусад барилгануудые бүтээжэ, бэлэн болгоо hэн. Тиихэдэ зуу холо гаран хүдэлмэришэд өөhэдтөө гэрнүүдые барижа оронхой.

Тус совхозойхид мүнөө жэл барилгын хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулха хүсэлэнтэй. Дабаата, Хонхоло гэжэ нютагуудта үхэрэй далнуудые, кузница, электростанци, байрын гэрнүүдые барихаар хараална. Эдэ үдэрнүүдтэ 100 гаран хүн барилгын модо бэлэдхэжэ байнхай.

Гэхэ зуура, совхозой хүдэлмэришэдэй өөhэдынгөө гэр барихада ехэ hаад хэдэг ушар али олон үзэгдэнэ. Нэн түрүүн хүдөө нютагуудта тааpaха зохидхон гэрэй зураг-проект үгы. Тэрээнhээ боложо, хүн бүхэн өөрынгөө hанаашаар гэрнүүдые бодхооно. Гадна, худалдаа наймаанай организацинууд барилгада хэрэгтэй материал асарнагүй. Мүн hухэ, харуул, хюрөө гэхэ мэтэ зэмсэгүүд нютагай магазинуудай худалдаанда огто гарадаггүй.

Энээн тушаа аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Х. Очиров.

Шэнэ кинотеатр нээгдэбэ

Жэл ерэхэ бүри Улан-Удэ городто клуб, кинотеатр олошоржо байна. ПВЗ-гэй амаралтын паркын баруун хажууда «Октябрь» гэжэ шэнэ кинотеатр майн 17-hоо хүдэлжэ захалба. Энэ кинотеатр 330 хүнэй hууритай. Түрүүшын үдэр хахадай туршада 2300 гаран хүн эндэ орожо, «Сагаан акаци» гэжэ шэнэ кино хараад, тус кинотеатрые hайшаан гараба.

Кинотеатрын фойе соо дуб модоор хэгдэhэн hандалинууд табяатай, ханадань дүрбэн стенд үлгөөтэй, hаяар харуулагдаха киногой фотозурагууд хадаатай. Харалгын зал соо Львов городто хэгдэhэн гоё hайхан hандалинууд табигдаа. Хоёрдохи дабхарта буфет, уншалгын таhаг хүдэлнэ. Мүн шэнэ газетэ, журналнууд ута стол дээрэ табяатай байна. Тус кинотеатр соо бэшэ шье таhагууд бии.

—Эндэмнай кинотеатр нээгдэжэ, бидэнэр кино харахын тула город ошохоо болибобди. Энэ кинотеатрнай нүгөө дүүлhээ юугээрш[ье] дутуу бэшэ. С[а]лөөтэй сагтаа [...] соогоо амархаа[...] дуратайдаал кин[о] хараха аргатай б[о]лобобди, — гэжэ ПВЗ шадар ажа[...] hуудаг ажалша[д] хөөрэлдэнэ.

Б. Сынгеев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Харууhанай муухаа"

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой зарим отаранuудта хони хурьгадай олоор гарзалжа байhан тухай иимэ гаршагтай статья манай газетэдэ толилогдоо hэн.

Статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд зүб байба. Эдэ дутуунуудые усадхахын тула колхозой правлени, партийна организаци эрид хэмжээ абаа гэжэ Хэжэнгын аймагай сэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ба[...]нов редакцида мэдээсэбэ.

Хони, хурьгадые муугаар хар[ууhа]лжа үхүүлhэн хонишод зэмээ а[...]сажа, тэдэнээ түлэхэ болоо. М[ун] хонидые олоор үхүүлhэн ахалаг[ша] хонишон нүхэр Намсараевада па[р]тийна зэмэ тохогдоо.

„Ажалшадай эрилтые хангаанагүй"

Газетымнай апрелиин 27-ной номерто дээрэ дурсагдаhан гаршагтай статья толилогдожо, Иволгын аймагта барилгада хэрэгтэй зүйлнүүд наймаалагданагүй гэжэ тэрээн соо хэлэгдэhэн байгаа.

Эдэ дутуунууд элирүүлэгдэжэ, тэдэниие усадхаха хэмжээ абтаж[а] байна. Мүнөө магазинуудта сон[...]шэл, хадааhан, пеэшэнгэй үү[дэ] гэхэ мэтэ зүйлнүүд худалдагдаж[а] болоо гэжэ аймпотребсоюзай х[у]далдаа наймаанай таhагые даага[ша] нүхэр Балдуев редакцида мэдэ[э]сээ.

ҮХЭД, ЛУГОВОДУУД! Сабшалан уһалха, үтэгжүүлхын тулада социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

Шадабаритай луговод

ександр Васильевич Саликов озойнгоо ниитын малда элбэг эл бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ тургэнэ. Энэ үбгэн олон жэлдэ водоор хүдэлхэдөө сабшалан-ургаса һайжаруулха талаар ехэ дүршэлтэй болоһон байна. нгөө даажа байһан участок эһээ жэл бүхэндэ ехэ ургаса а.

элэй үедэ Капчеранга гэжэ гор-уһа хаажа, тошо халладаг. эжэ хабар болохолоор бүхы ша-абшалангые уһалдаг юм. Үнгэ-э үбэл 90 мянган дүрбэлжэн мульһэ хүргэһэн байгаа. Энэ эмнэй хайлажа, һайрамтажа злээр сабшалангайнгаа газар ын хажуугаар тэрэнийе сэбэр-утэгжүүлхэ талаар горьтой хү-эри хэһэн байна.

эрэгшэ жэлдэ даажа байһан 80 р сабшалангай га бүриһөө дун-эгээр 22 центнер ургаса абаа.

Манай эндэ нэгшэһэн хуушан э ехэ аад, тэрэнийе зөөхэ хүдэл-эмхидхэгдэнэгүй. Нарин гэ-олдо намаг газар бии, тэрэ-хатааха тухай колхозойнгоо бэрилэгшэдтэ нэгэтэ бэшэ хэ-байгааб. Теэд хэгдэһэн юумэ э хүрэтэр үгы,—гэжэ нүхэр Са-хэлэнэ.

ain аймагай «Заветы Ильича» зой луговод Александр Ва-вич Саликов сабшалангай баян а хуряахын түлөө ииглжэ тэм-

Н. Цыбенов.
фотонь Л. Хайдуровай.

Сабшалангаа уһална

жэлдэ убһэ ногооной үндэр ургаса абахын тулада «Үнэн» зой луговодууд Ц-Д. Очиров, анов, Б. Доржиев гэгшэд ха-а эртэлжэ өөһэд өөһэдынгөө а байһан сабшалангай газар а эхилээ һэн. Мүнөө эндэ 200 га сабшалан түрүүшынхеэ гдаба.

аршэбэр. Б. Дымбрылов.

Иигэжэ ажаллахадаа баян ургаса хуряана

Шүрбэһэлиг бэетэй, бууралтад гэжэ ябаһан һахалтай нэгэ үбгэн Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой конторо соо яаралтайгаар орожо ерэбэ.

—Амар сайн!—гэжэ дуугархатайгаа хамта, столдо дүтэлөөд: «Нүхэр, түрүүлэгшэ, би «Путь Ильича» колхоздо ошожо, луговодоор ажалладаг нүхэр Ефимовтэй уулзажа, ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл тухайнь хөөрэлдэхэ һанаатай аад, зүбшөөл таһһаа һурахаяа ерэбэ гээшэб,—гэбэ.

—Түрүү дүй дүршэл андалдан абалсаха, солото хүнэй хэһэн ажалые хаража үзэхэ гээшэ ехэ хүндэтэй, һайшаалтай хэрэг даа. Ошожол ерэхэ болоот,—гээд колхозой түрүүлэгшэ Бадма Нимаевич Нимаевай хэлэхэдэ, тэрэ үбгэн ехэ баяртайгаар толгойгоо дохин газаашаа гараа һэн.

—Манай эрхим колхозник, эгээл хүндэтэй үбгэдэймнай нэгэн—луговод Жамсаран Базарович Жалсараев гээшэл даа,—гэжэ түрүүлэгшэ тэрэ үбгэжөөл тухай омогорхон хөөрэнэ.

Монхон Толгой гэжэ нютагай баруун добые үгсэхэдэ үргэн шара дайда хэдэн олон модо газарта халюуран харагдана. Тэрэ газар тээшэ заажа:

—Энэл даа, Жамсаран Базаровичымнай даажа абаһан участок,—гэжэ нүхэр Нимаев энеэбхилэн хэлэнэ.

Сабшалан дээгүүрнь ябахада, хаананшье шиг нойтон һайса тогтоогдонхой, наг шэбхэ гаргагданхай. Иигэжэ уһалхада, наг шэбхээр үтэгжүүлхэдэ сабшалангай ногоон юундэ муу байхаб. Ажалша шударгы, эрхим колхознигой хэһэн хүдэлмэриень харахада одоо баясамаар лэ байна даа.

— Энэ участогтнай хэды гектар болохоб?—гэжэ асуухада:—100 гаран гектар болохо байха,—гэжэ түрүүлэгшэ харюусана. Тиигэжэ хөөрэлдэһөөр ябатарнай хээр модо унаһан үнөөхи Жамсаран үбгэмнай бидэнийе угтан хажуудамнай ерэбэ.

—Амар сайн!—гэлдэн Жамсаран Базарович Жалсараевтай мэндые андалдажа танилсаад, сабшалан һайжаруулха талаар хэһэн хүдэлмэри тухайнь хөөрэлдэһэн байнабди.

—Би мүнөө жэлдэ 120 гектар сабшалан даажа абаад. хүдэлжэ байнаб. Республикын түрүү луговод нүхэр Ефимовэй дүй дүршэлые ажалдаа хэрэглэнэб. 20 гектар газарые тусгаар шэлэгдэмэл участок болгон таһалаад, намар, үбэлэй үедэ фермын һаалишадай туһаламжаар 3000 шахуу ашаа наг шэбхэ гаргааб. Га бүхэндэ 40—45 тонно үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Гадна, һүүлэй гурбан жэлэй туршада үлдэгшэ 100 гектартаа жэл бүри га бүхэндэнь 5—10 тонно наг шэбхэ гаргадаг байгааб. Хабартаа нэмэлтэ тэжээл болгожо, гектар бүридэ 3 центнер шубуунай аргал, нэгэ центнер үнэһэнэй хүртэхөөр үтэгжүүлгэнүүдые сабшалан дээрэ гаргажа байнаб. Сабшалангаа жэлдээ гурба дахин уһалха хэрэгтэй. Нэгэдэхи уһалалга апрелиин һүүлээр гү, али майн эхеэр, хоёрдохи уһалалга—майн 20—25 багта, гурбадахи уһалалгаяа июниин 10—20-ёодоор хэхэ ёһотой. Тиихэдээ нэгэ гектарта эгээн түрүүн 600 кубическа метр, тиигээд 800 кубометр, һүүлшынхеэ уһалхада гектарта 400 кубическа метр уһан хүртэхэ болоно. Би мүнөө түрүүшынхеэ уһалжа дүүргээд байнаб,—гэжэ нүхэр Жалсараев хөөрэнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха талаар Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн дайшалхы зорилгые луговод Жалсараев һайса ойлгоно.

—Малай ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө нэн түрүүн элбэг тэжээлтэй болохо хэрэгтэй. Кукуруза ехээр тарихаһаа гадна, сабшалангай, бэлшээриин газарые һайжаруулха хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр, агротехническэ заабариин ёһоор ябуулха шухала,—гэжэ Жамсаран Базарович хөөрэнэ.

Мүн сабшалангай газарые модо шулуунһаа тэрэ хододоо сэбэрлэжэ байдаг. Эдэ бүгэдын ашаар һүүлэй 3—4 жэлэй туршада сабшалан дээрэһээ һайн ургаса абадаг болоо. Нёдондо Жамсаран Базарович 40 гектар үтэгжүүлһэн газарайнгаа гектар бүхэнһөө 50 центнер һайн шанартай үбһэ хуряагаа. Мүнөөшье тэрээнһээ бага бэшэ үбһэ абахань лабтай. Жамсаран Базарович хээрын ногооной иимэ һайн ургаса зүндөө абажа туйлаа бэшэ юм. Олон жэлдэ үсэд шанга оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, түрүү луговодуудай дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлаа.

Үбһэ ногооной үндэр ургаса ургуулдаг баян дүршэлдөө бусад колхознигуудые, илангаяа залуушуулые һургахын тулада Жамсаран Базарович ехэхэн оролдолго гаргадаг юм.

Нүхэр Жалсараевай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, тэжээл бэлэдхэлгын саг үргэлжын звено байгуулаад, сабшалан, бэлшээрийе һайжаруулгын, үтэгжүүлгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхээ һаа, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз Загастайн үргэн талые үрэжэл һайнтай сабшалан болгожо шадаха байна.

Б. Бальчиков.

Колхоздо вечер үнгэргэбэ

Кудара-Сомон тосхоной библиотекын уншалгын залда үдэшэлэн хүн зон олооро сугларлаг.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд (даагшань Л. И. Романович) уншагшадайнгаа эрилтые хангаха гэжэ ехээр оролдоно. Нёдондо 350 уншагшадтай байһан аад, мүнөө тэдэнь 420 болоо.

Аймаг соохи хонишодой 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа түлжүүлхын түлөө оролдожо байхада, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэ К. И. Инкина Калининай нэрэмжэтэ колхоздо «Эхэ хони жэлдээ хоёр дахин түрүүлхэдэ ямар аша туһатайб» гэһэн вечер үнгэргөө.

Библиотекынхид бүхы хүдэлмэридөө эдэбхитэдые олоор хабаадуулна.

Д. Болхоев, манай корр.

Бурят һургуулиин багшанарта туһаламжа

Һаяхан Бурят-Монголой номой хэблэл һургуулиин багшанарта зорюулжа, профессор В. Д. Кудрявцевай «Бурят-монгол һургуулиин 5—7-дохи классуудта ород хэлэ зааха методикын очеркнууд» гэһэн зохёолые хоёр ном болгожо хэблэн гаргаа. Тэдэ номууд соонь грамматика, бэшэгэй дүрим, ородоор уншалга гэхэ мэтэ шухала асуудалаар дэлгэрэнгы шэнжэлэл хэгдэнхэй. Хоёр номынь хамтадаа 16 хэблэлэй хуудаһан хэмжээтэй, сэнгынь—4 түхэриг 90 мүнгэнэй.

Тэрэшэлэн һаяхан хэблэгдэһэн «Бурят-монгол һургуулида англи хэлэ зааха методико» гэһэн Д. Булнаевай ном соо бурят-монгол, англи хэлэнүүдые сасуулалга, тэдэнийе хэлэдэг зарим тэды нугалбари гэһэн асуудалнууд ороно.

С. Барер.

Хамтын хүсөөр

Ажалшадай депутадуудай Тарбагатайн аймагай Совет аймцентрээ болбосон һайхан болгохо, үйлсэ болон сэсэрлигүүдые ногооруулха хэрэгтэ эмхи зургаан, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулха шиидхэбэри гаргаһан байгаа.

—Аймцентрын ажалшад энэ хэмжээ-ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороо. Майн 10-һаа хойшо мойһоной, үлирэй 4000 шахуу эшэ хээрэһээ асаржа, үйлсэнүүдтээ һуулгаба. Центртэхи гектар шахуу талмайтай сэсэрлиг хамтын хүсөөр хашаалагдажа, досоонь элдэб модоной 700 гаран эшэ һуулгагдаа. Һаяхан үнгэргэгдэһэн воскреснигтэ 250 хүн, 15 автомашина хабаадажа, ехэ хүдэлмэри хээ.

Эндэ эмхидхэгдэһэн сэсэрлиг соо хатар, танцын талмай, наймаанай киоск, наада табиха сцене баригдаба. Үнгэрөөшэ воскреснигтэ Тарбагатайн дунда һургуулиин һурагшад, багшанар, промкомбинадай, потребсоюзай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Л. Попов.

Дутагдалаа дары усадхаха

Хэжэнгын аймагтахи соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй конференци һаяхан болобо. Тэндэ 104 делегат ерэхэ байһан аад, миил 68 хүн сугларaa. Аймагай центрын, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудһаа үсөөн делегат ерэһэн байна. Культурно-гэгээрэлэй таһагаархид делегадуудые олоор ерүүлхэ гэжэ оролдоогүйнь элеэгээр гэршэлэгдэнэ.

Аймаг соохи соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри, тэрээнийе саашань һайжаруулха хэмжээн тухай асуудал эндэ хэлсэгдээ.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ аймагай гэгээрэл-болбосоролой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд зарим тэды туһа хүргэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм», «Эрдэм» колхозуудай дэргэдэхи клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэри нилээд һайжарба. Тэндэхи клубууд соо элидхэл, лекци, кино харалга түсэбэй ёһоор эмхидхэгдэнэ. Уран шадабарийе шалган харалгын үедэ «Коммунизм» колхозойхид аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Гэбэшье, зарим сомоной Советүүд, партийна эхин организацинууд, колхозой правленинүүд соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандадаг зангаараа. Жэшээлхэдэ, Худанай леспромхоз, Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Заря» колхозуудай дэргэдэхи клубуудай хүдэлмэри тон муугаар табигданхай. Үбэлэй сагта хүн зоной һуухын аргагүй хүйтэн байдаг.

Бэрхэ бэлигтэнэй шадабарийе харалгын үедэ кружогуудай хүдэлмэри яһала һайжарһан байна. Теэд олонхи кружогууд ажаллахаа болёо. Мүн соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи бусадшье дутуу дунданууды элидхэлшэ шүүмжэлбэ.

Конференци дээрэ хамтадаа 14 хүн үгэ хэлээ.

«Заветы Ильича» колхозой дэргэдэхи хүдөөгэй клубые даагша нүхэр А. П. Жданова түрүүлэн үгэ абаад, тэрэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Михайлов Хэжэнгын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Д. Бадмаев хоёр манай клубай хүдэлмэридэ ямаршье туһа хүргэдэггүй гэбэ. «Манай клуб бэшэ» гэлдэжэ хоорондоо хаялсаад, заһабари хэжэ үгэнэгүй.

Аймагай библиотекые даагша нүхэр Евграфова хүдөөгэй зарим библиотекые даагшад Лысенко, Цыбикова гэгшэд библиотекын хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана, мүн Хэжэнгын дунда һургуулиин хэлэ, литература заадаг багшанар библиотекымнай хүдэлмэридэ ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тэмдэглэбэ.

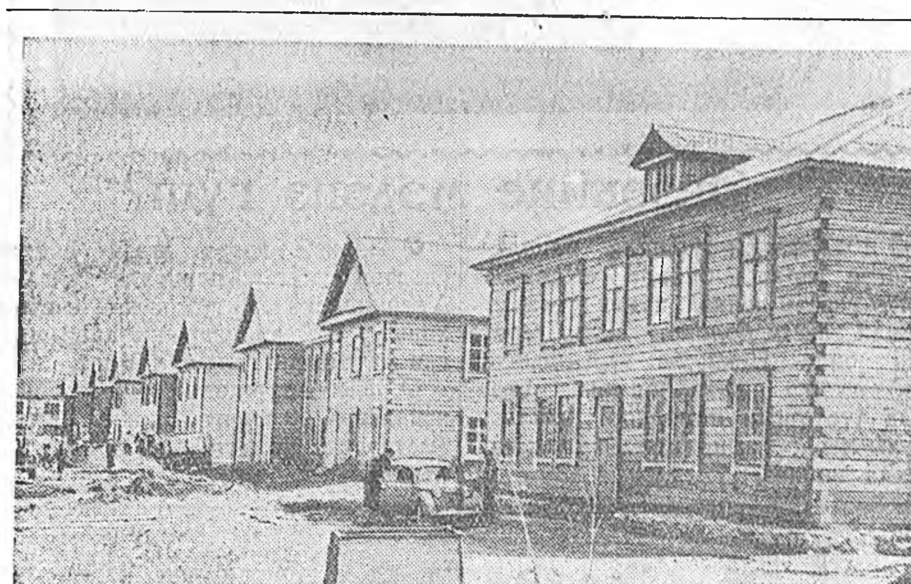
Аймагай культурно-гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгэй клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэридэ тон муугаар туһална. Колхознигууд, механизаторнууд, малшадай дунда лекци, элидхэл хэнэгүй. Ажалаа һайжаруулха тушаа эрилтэ өөһэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдэй урда табинагүй гэжэ нүхэд Дондокова, Раднаев, Цыренова, Сенотрусов шүүмжэлбэ.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» партиин Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые дүүргэхын түлөө бүхы совет араднай угаа ехэ эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Гэгээрэл-болбосоролой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд энэ түүхэтэ тогтоол тушаа харуулан ойлгуулха агитаци хэхэ, хүдөө ажахын хүгжэлтые харуулһан диаграмма, стенд, выставкэ эмхидхэхэ, арад зондо зорюулжа, элидхэл, лекци, хөөрэлдөө үнгэргэхэ зэргэтэй байһан аад, мүртэй юумэ хээгүй байһаниинь делегадуудай хэлэһэнһээ элирбэ.

Конференци дээрэ республикын Культурын министрын орлогшо нүхэр О. Ш. Шадаров үгэ хэлээ.

Республикын съездэ ошохо 28 делегат һунгагдаба. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар аймагайнгаа ажалшадта хандаһан хандалга бэшэг абаба.

А. Аюржанаев.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Улан-Удын мяха-консервын комбинадта байрын шэнэ гэрнүүд олоор баригдажа, шэнэ үйлсэнүүд бии болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нёдондо бии болоһон шэнэ үйлсын гэрнүүд.

З. Гайнулинай фото.

ЗАЛУУ УРАНЗОХЁОЛШОДТО ТУҺАЛАМЖА

Очерк тухай хэдэн үгэ

рк гээшэ хүн тушаа, тэрэнэй хэрэг үйлэ, саг сагай амжалбилалта тухай зураглан ха-а үгэдэг.

рк хайшан гээд бэшэдэг юм асуудал гарадаг. Очерк богорассказһаа гү, али тиимэ жэзураглан харуулһан статьяар илгаатайб гэһэн асуудал гараха болоно.

каз очерк хоёр уранһайхазураглан харуулха талаараал байдаг. Рассказшье, очеркшье баадаһан нюурнууд, байгаа г сагай амжалта, хубилалта урса үгөөр зураглан харуугаг. Очерк рассказ хоёрой хооэнээнһээ ондоо адли шэнжэгүй. Хэрбээ рассказ соо колхоүрүүлэгшын дүрэ түхэл (обхаруулхаяа һанабал, хэдэн ой түрүүлэгшэнэрэй дүрсэ түбари зан, ажал хэрэгые харажэлжэ үзөөд, бултыень согтэдэнэй эгээл эли тодо түхэоножо олоһон хойноо зохёо герой болгодог юм шуу. Хаерк соо нэгэ түрүүлэгшые, тэжэ байһан ажал хүдэлмэри, зан, хэрэг үйлые шэнжэлжэ, о аад, нүгөөдэ түрүүлэгшэол түлэг хамаадахаар онсо нь зураглан харуулдаг. гээшэ заабол бодото хүн тугдэдэг, тэрэнэй дүрэ, түхэзүбөөр, байһан соонь, үнэруулдаг. Жэшээнь, Түнхэнэй «Путь Ленина» колхозой ажалай-тракторна комплексгадын бригадир, СССР-эй о Соведэй депутат Даба Хоч Таханов тухай очерк бэшэбэл, тэрэнэй дүрэ түхэлые үнэн тодоор гаргаха болоно. Нүхэр Таханов тухай очерк уншаад, нютагтань ошожо хараншьегүй, өөртэйнь уулзаншьегүй баатарлиг ажалыень, бүхы шанарыень уншагшын тобойсо харахаар байха гэһэн эрилтэ очеркистнуудай урда табигдаха ёһотой бшуу. Залуу уранзохёолшод очерк бэшэхэдээ, заримдаа элдэб эреэн шэмэглэл өөрһөө нэмэдэг байһыень зүбтэйдэ тоолохын аргагүй.

Очерк рассказ хоёрой хоорондохи үшөө нэгэ илгаань иимэ: рассказ эхинһээ һүүл хүрэтэрөө уран үгөөр бэшэгдэдэг, харин очерк бэшэхэдээ ураар зураглан байтараа, бэшэгдэжэ байһан хүн, тэрэнэй хэрэг үйлэ, боложо байһан хубилалта тухай өөрынгөө хүсэл бодол, һанамжые юрын үгөөр хэлэхэдэнь хамаагүй. Олонхи ушарта очеркист хүн эрхим һаалишанийе харуулхадаа, ондоо һаалишадаар тэрэнээ жэшэжэ байгаад, яахадаа бэшэнһээ үлүү амжалта туйлааб, тэрэнь ямар шалтагаантайб гэхэшэлэн олон ондоо арга оншо хэрэглэдэг юм. Очерк заабол сюжедтэй (холбоо удхатай) байха гэһэн эрилтэ табижа болохогүй. Хэн нэгэн тухай очерк бэшэхэдээ ямар композици табиха, ямараар бэшэбэл дээрэб гэжэ автор өөрөө мэдэхэ эрхэтэй.

Очерк гээшэ бэеэ даанхай уран зохёолой жанр мүн байхынгаа хажуугаар, «зураха», «зураглаха» гэһэн үйлэ үгэһөө гарана, тиимэшье байха ёһотой гэжэ А. М. Горький хэлэһэн байгаа. Очерк олонхи ушарта газетын жанр болодог туладаа ута унжагараар бэшэхэ аргагүй байдаг. Тиимэһээ, томо уран зохёол соохидол дэлгэрэнгыгээр бэшэхэнь бэрхэтэй. Зураглан харуулжа байһан хүнэйнгөө, ушарайнгаа хубилалтын тон тодорхой, тон тобогор шэнжыень оложо бэшэхэ хэрэгтэй бшуу. Тиимэл хадань хүнийе, тэрэнэй ажал хэрэг, абари зан зураглаһан зохёолые очерк гэжэ тоолохо болонобди.

Мэдээжэ уранзохёолшо Борис Полевойн Волго-Дон тушаа очеркнууд «Правда» газетэдэ толилогдоо һэмнай. Үсөөхэн очерк соогоо бүхы Волго-Донийе багтаажа бэшэхэ аргагүй байһан туладаа, гол гол талыень, тэндэхи хүн зоной дунда шалгарһан хүнүүдээр дамжуулан бултыень, бултанайнь ажал харуулжа үгэһэн байдаг. Тэрээнһээ гадна, тэдэ очеркнууд элитэ уранзурааша Н. Жуковай зурагуудтайгаар гараа һэн. Уранзохёолшын зураглан харуулхада зурагууд туһатай байгаа. Зүгөөр, зураглан харуулжа бэшэһэн лэ юумые очерк гэжэ болохогүй. Агууехэ уранзохёолшо А. М. Горький «Советскэ Союз соогуур» гэһэн очеркнуудаа хэдэ дахин заһабарилһан, тэсэмгэй нэтэрүүгээр хүдэлдэг байһые гар бэшэгүүдынь баталжа үгэдэг. Очеркист юрэнхы найруулгаяа зогсоогоод, уншагшын һанал бодолдо сэхэ хандажа ородог. Тиихэдээ бэшэжэ байһан хүндөө, хубилалтадаа ямараар хандаһанаа, хүсэл бодолоо, һанамжа һаналаа харуулдаг, тэдэнээ гэршэлхын тулада тоо баримта оруулан бэшэдэг байна. Баһал нэгэ оһол байжа болохо. Юундэб гэхэдэ, уран найруулгаяа болюулаад, уншагшадтаа сэхэ хандажа, публицистикын гуримаар (газетын хэлэ, маягаар) бэшэ бэшэһээр, юрын статья болгожорхидог ушар бии. Советскэ суута очеркист В. Овечкинэй «Нэгэ колхоздо» гэһэн очерк уншаһан байгаа ёһотойт. Уран найруулгаһаа сухарин, газетын хэлэ маягаар бэшэжэ, колхозой түрүүлэгшэ Назаровай элидхэл тушаа тобшоор хэлээд, тэрээндэнь зохихо сэгнэлтэ үгөөд, «Красное знамя» гэжэ түрүү колхоздо райкомой секретариин ямараар хандадаг байһые харуулаад, райкомой нэгэдэхи секретариин ямар үүргэ дүүргэһэн, саашадаа дүүргэхэ байһан тушаань хэлэнэ. Энэ очерк соогоо В. Овечкин колхозой бүхы хүгжэлтые, хүтэлбэрилэгшэдэйнь саашанхи зам, арга боломжые гүнзэгыгөөр зураглажа. баталха, гэршэлхэ газартань—тоб байса хэлэжэ байжа, уран найруулга, газетын маяг хоёрые шадамараар зэргэшүүлэн бэшэһэн байдаг. Очерк бэшэхэдээ уранзохёолшод элдэб янзын материал ехээр хэрэглэдэг. А. П. Чехов «Сахалин арал» гэһэн суута очерк бэшэхынгээ урда тээ тэндэхи хүн зоной too тодорхойлжо гаргаһан, аяар 10 мянга шахуу бүридхэлэй карточка табиһан байгаа. Тиигэжэл оролдоһон туладаа хаанта засагай «газарай тамын таһархай» гэгдэһэн Сахалинийе уншагшадтаа угаа тодоор ойлгуулһан байха юм. Тобшолон хэлэхэ болоо һаа, очерк гээшэ юрын статья бэшэ, гүнзэгы шэнжэлэл болоно.

Манай совет үеын очерк саг сагай хубилалтые, түрүү хүнүүдые, тэдэнэй хэрэгые зүбөөр, ураар харуулхынгаа хажуугаар, орон доторхи агууехэ илалтануудаа ходо харуулжа байха гэһэн зорилготой. Совет засагай тогтоһонһоо хойшонхи жэлнүүдтэ очерк олоор бэшэгдэдэг болоһониинь юун дээрэһээб гэхэдэ, табан жэлнүүдэй туршада асари ехэ амжалтанууд туйлагдаа, шэнэ шэнэ үүсхэл гаргагдаа, арадай ажахын элдэб һалбарида урдань байгаагүй, байхашье аргагүй шэнэ үеын хүнүүд олон болоһон байна. Юрэдөөл манай орон дотор очерк бэшэхээр темэ одоол заха хизааргүй даа. Республика соогоошье хараха болоо һаа, хүдөө ажахы, промышленность, соёл культурада хэдэн мянгаад түрүүшүүл гайхамшаг амжалта үдэрһөө үдэртэ туйлажа байна ха юм.

Очерк гээшэ айхабтар ехэ хүмүүжүүлхы үүргэтэй. Түрүү хүнүүдэй амжалта харуулхадаа, тэдэнэй үльгэр жэшээ олониитын дунда нэбтэрүүлжэ, тиимэ хүнүүдые олошоруулха байнабди. КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хурдан гуурһатай очеркистнууд түрүү зэргэдэ жагсалсана гэхэдэ болохо. Манай шэнэ үеын хүнүүдэй түрэл партидаа үнэн сэхээр хүмүүжэжэ, ажалдаа амжалта ехээр туйлажа байһые харуулха уялгатай байнабди. Илангаяа манай Бурят-Монголой уранзохёолшод колхоз, совхоз, һургуули, промышленна предприятяар ябажа, түрүүшүүл тухай очерк олоор бэшэдэг болог лэ. Очерк гээшэ гансал түрүүшүүл тушаа бэшэгдэдэг гэжэ зарим нүхэд буруу ойлгодог. Ажабайдалдахи алибаа зүрилдөө зураглан харуулхыень литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдһөө манай парти эридэг. Тэрээнһээ гадна, шүүмжэлэл хадаа хүнэй дутуу дундые өөртэнь харуулжа үгэхэ, тэрэнэй алдуу заһаруулха, тиимэ алдуутай хүнүүдтэ буруутай байһыень ойлгуулха гэһэн удхатай. Тиимэһээ. алдуу гаргаһан хүнүүдые заһаруулха талаар очерк баһал ехэ үүргэ дүүргэдэг. А. Калининай «Боро юрьсэндэ ябаһаар», В. Тендряковай «Иван Чуповай уналга» гэһэн очеркнууд соо ажабайдалда болоһон зүрилдөө, зүришэлдөө, муугаар хүдэлдэг байһан хүнүүдэй заһаржа, дардам харгыдаа ороһон тухай шадамараар бэшэгдэһэн байха. Тиимэ очеркнууд манай бурят-монгол литературада үгы байһаниинь гэмшэлтэй бэшэ аал?

Очерк һайнаар бэшэхын тулада очеркист хүн ута хөөрөө дэлгээд хизаарлаха бэшэ, харин үдэр бүри хараһан үзэһэнөө бэшэжэ, ажабайдал гээшые «шэхээрээ шагнажа, нюдөөрөө хаража», шэнэ юумыень шэлэжэ, бэшэхэ темэеэ багсаажа, политическэ талаараа хаһаяа олонги асуудал олоной урда табиха, гансашье гажанхай үгэ оруулангүй, хүнэй үнэншэмөөр очерк зохёохо уялгатайбди.

Очерк баян хэлээр бэшэгдэхэдээ һайн байхань хэндэшье элитэ. Хэрбээ хуурай, мохоо хэлээр бэшэбэл, очерк бэшэ «орёогдоһон ормог» болошохо.

Түнхэнэй гү, али Сэлэнгын түрүү хүн тухай очерк бэшэгдэбэ гэе. Тиихэдэ тэндэхи нютагай үгэнүүдые хэрэглэжэ байжа (тииһээ тиитэрээ нютаг зоной хөөрэлдөөн соогуур) найруулхада, очеркын хүсэн ехээр нэмэхэ гэжэ һанахаар.

Данри ХИЛТУХИН, поэт.

„Байгал дээрэ"

Гүрэнэй Ленинэй орденто Бурят-Монголой оперо, балледэй театрын коллектив СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыдынжаповай бэшэһэн либреттээр композитор Л. Н. Книпперэй зохёоһон «Байгал дээрэ» гэжэ оперые шэнэлэн табиба.

Зүжэгэй гол рольнуудта: большевик-революционер Андрей Орот—РСФСР-эй габьяата артист Л. Л. Линховойн, арадай дууша Балжир—БМАССР-эй габьяата артист А. А. Арсаланов, тэрэнэй басаган Жаргал — артистка К. М. Иванова, Забайкалиин нюуса большевистскэ центрын хүтэлбэрилэгшэ Иван Васильевич— И. Г. Мотанюк болон бусад наадана.

БМАССР-эй габьяата артист, режиссер Б. Г. Аюшин, А. Э. Кимов гэгшэд оперые зүжэг болгон найруулаа. РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, уранзурааша А. И. Тимин сценэнь гоёон шэмэглэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. зурагай наада тээ байгааша большевик-революционер Андрей Орот—РСФСР-эй габьяата артист Л. Л. Линховойн, тэрэнэй хүбүүн Даба—А. М. Седов гэгшэд наадажа байна. 2. Жаргал—артистка К. М. Иванова, Тапханэ ноён—Б. М. Балдаков.

С. Доржиевай фото.

Энээниие мэдэнэ гүт?

✪ 1047 жэлэй туршада таһалгаряагүй гаража байдаг «Конгэоэ» гэжэ газетэ дэлхэй дээрэ эгээн урданай газетэ болоно. Тэрэ газетэ 911 ондо Пекиндэ түрүүшынхээ хэблэгдэжэ захалһан юм. Газетын түрүүшын номерһоо эхилээд, бүхы хэһэгүүдынь бүрин хадагалагдажа байдаг.

✪ Дэлхэй дээрэ эгээн һайхан үнэртэй сэсэг Америкада ургана. Американска кактус гэжэ сэсэгэй хэншүү һайхан үнэрынь ашар мянган метртэ хангалтан байдаг.

✪ Жэлэй туршада бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ 40 мянга шахуу солир (метеорит) унадаг гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

ХИЛЫН ГАДААҺАА

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, майн 19. (ТАСС). Ливандахи дотоодын политическэ байдал шангаданги зангараа. Үсэгэлдэр һүни Бейрудтэ 9 бомбо тэһэрээ. Мүнөөдэр ниислэл хотын зэрим районуудай үйлсэнүүдээр буудалдаан болоһон байна. Алуулһан, шархатаһан хүнүүд бии. Город соо бүгэдэнитын забастовко урда мэтэ үргэлжэлһөөр. Бейрудэй үйлсэнүүдээр правительствын сэрэгүүд харуул харана.

Триполи городто восстани хэгшэдэй отрядуудай, «аюулгүйе сахиха хүсэнүүд» гэдэргэй хоорондо зэбсэгтэ тулалдаанууд боложол байнаар. «Ориан» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор эндэ 20 шахуу час соо байлдаанай болоходо али али талаһаа хамта дээрээ 40 хүн алуулаа, олон хүн шархатаа.

Триполиһоо абтаһан мэдээсэлэй ёһоор, восстани хэһэн городой хүн зон арадай трибунал байгуулаа. Таба наһатай үхибүү буудажа алаһан жандармые саазалан алаха тэһэн шиидхэбэри энэ трибунал үсэгэлдэр гаргаһан байна. «Национально-социальна парти» гэжэ өөһэдыгөө нэрлэдэг фашистска организациин гэшүүн трибуналай сүүдтэ үгтэһэн байна. Тэрэ хадаа шүүнэ тулалдаа һүжэрөөһэн, нютагай зониие алаһан хюдаһан байна юм.

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Пресс Ассошиэйшн агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Англиин далайн сэрэгэй министерствын түлөөлэгшэ үсэгэлдэр Лондондо иигэжэ хэлэһэн байна. НАТО-гэй далайн-сэрэгэй манёврта хабаадаха ёһотой Англиин сэрэгэй корабльнуудай отряд Дундада далайн баруун талын хубиһаа зүүн тала руунь эльгээгдэбэ.

ЛОНДОН, майн 17. (ТАСС). Англиин газетэнүүдтэ мүнөөдэр гарһан мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, Холбоото Штадууд болон Англи Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ сэрэгэй хүсөөр сэхэ хамааралсахын тулада энэ орондо боложо байһан байдалые хэрэглэхэ хүсэлэнтэй байна.

Хэрбээ Шамунай правительствын гуйгаад байгаа һаань Ливанда американска сэрэгүүдые эльгээхээр США бэлэн байна гээд Даллес сенаторнуудта мэдүүлээ гэжэ «Дейли телеграф энд Морнинг пост» газетэ бэшэнэ.

«Шухала болоо һаань Дунда Зүүн зүг руу эльгээгдэхээр парашютистнуудай батальон Англида бэлэн болгогдоод байна» гэжэ «Дейли Мейл» газетэ мэдээсэбэ.

КАИР, майн 19. (ТАСС). Ливандахи байдалай хойноһоо араб орнуудай олониитэ ехэ һанаагаа зобонгёор ажаглан хаража байха зуураа, энэ ороной дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахые империалистнуудай һэдэжэ байһые угаа ехээр зэбүүрхэн буруушаана.

БЕЙРУТ, майн 20. (ТАСС). Үсэгэлдэр бүхы Ливан дотор бүгэдэнитын забастовко болоо. Бейрудэй олон магазинууд, предприятинууд, эмхи зургаанууд, киногеатрнууд хаалтатай байгаа. Бейрудэй порт хүдэлмэрилөөгүй.

Ороной хэдэ хэдэн городууд болон районуудта восстани хэгшэдэй болон аюулгүйе сахиха правительствэнэй хүсэнүүд гэдэргэй хоорондо зэбсэгтэ тулалдаанууд болоһон байна. «Ас-Сиаса» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор Триполи город шадар үсэгэлдэр гурбан час соо байлдаан боложо, 27 хүн алуулаа, олон хүн шархатаа.

Шуф гэжэ хадалиг газартай нютагта аюулгүйе сахиха хүсэнүүд гэдэг восстани хэгшэдтэй байлалдахадаа авиаци болон артиллерине хэрэглээ. Шанга тулалдаа хэжэ восстани хэгшэд гурбан бронеавтомашина, 4 ашаанай автомобиль булияажа абаа. Бейрут болон урда талын Сайд городуудай хоорондохи хүүргые восстани хэгшэд тэһэлээ гэжэ мэдээсэгдэбэ.

Мүн ондоошье газарнуудаар зэбсэгтэ тулалдаанууд болоо.

КАИР, майн 20. (ТАСС). Арадай восстание дарахын тулада иорданска сэрэгүүд Амманһаа Бейрут эльгээгдэжэ байна гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ. МЕН агентствын дамжуулһанай ёһоор эдэ солдадууд жиирэй хүнүүдэй хубсаһа үмдэжэ, автоматическа буунуудаар зэбсэглэгдэнхэй.

ДАМАСК, майн 20. (ТАСС). Бейрудэй аэродром дээрэ американска хэдэн самолёдуудай ерэжэ буунһые Ливанһаа ерэһэн хүнүүд харан байна гэжэ Дамаскын газетэнүүд мэдээсэбэ. Американска офицернүүд болон солдадууд эдэ самолёдуудта Ливанда ерээ.

БЕЙРУТ, майн 20. (ТАСС). Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ США Англи хоёрой хамааралсаха хүсэлэнтэй байһан тухай мэдээсэлые тайлбарилха зуураа, «Аль-Ахбар» газетэ иигэжэ бэшэнэ. Империалистнуудай али бүхы хамааралсалгада ливан арад эрид шангаар эсэргүүсэхэ юм. «Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ империалистнуудай хамааралсалга Порт-Санд шадар хэгдэһэн хамааралсалгын дүүрэһэн шэнгеэр бурууйтаха байна гэжэ бидэнэр уридшалан һануулнабди» гээд газетэ бэшэнэ.

Ливанда амгалан тайбан, тогтуурилтай байдал тогтоогдохо ёһотой. Зүгөөр энээниие түйлахын тулада Эйзенхауэрэй түсэбые бурууйтуулха, бурин эрхэтэ, бэеэ даанхай Ливанай байдалые хамгаалха шухала гэжэ «Аль-Ахбар» газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Харин оронуудай хамааран оролсохо аюулай тохёолдожо байхада, һэрэмжэтэй хёрхо байхыень ливан арадые газетэ түгэсхэлдөө уряалба.

Словакиин коммунистическэ партиин съезд хаагдаба

ПРАГА, майн 19. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентствын Братиславаһаа дамжуулһанай ёһоор Словакиин коммунистическэ партиин съезд дээрэ КПС-эй ЦК-гэй ажал-ябуулга болон партиин зорилго тухай тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ майн 18-да үргэлжэлүүлэгдээ. Хамта дээрээ 33 делегат үгэ хэлэһэн байна. КПС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Карол Бацилек түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Удаань КПС-эй Центральна Комитедые, КПС-эй Центральна шалгалтын комиссине съезд нэгэн дуугаар һунгаа.

Съезд дээрэ тогтоол баталан абтаба. Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ эльгээхэ бэшэгые делегадууд нэрьесэ альга ташан баталан абаһан байна.

Чехословакида социализм хүсэ дөөр байгуулха хэрэгтэ Словакиин коммунистнууд болон ажалшадай бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаар шиидэнги байһые съезд үшөө дахин харуулба.

Франциин компартиин ЦК-гэй политбюрогой мэдүүлгэ

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Парижда үсэгэлдэр болоһон пресс-конференци дээрэ генерал Де Голлиин үгэ хэлэһэн тушаа Франциин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюро мэдүүлгэ толилоо. Генерал Де Голль «эгээн лэ баруунай үзэл баримталагшадай толгойлогшо, Алжирай үймөөшэдэй үгэсөөе зоригжуулагша, хүтэлбэрилэгшэ шэнгеэр үгэ хэлэбэ... Тэрэ хадаа бүгэдэнитын дай һүжэрөөхэ, Францидахи республиканска ёһо гурим усадхаха база Алжирта байгуулха зорилгоор колонизаторнуудай бэлэдхэһэн үгэсэлгые далдалхые оролдоно. Өөртэнь хизаарлашагүй эрхэ түлөөлэлгэ хуули бусаар, конституционно гуримые дабан олгохо тухай Де Голль эрилтэ хэһэн байна. Өөрын шанга засаг тогтоохые тэрэнэй хүсэдэг байһаниинь сохомтой» гэжэ политбюро зааһан байна.

«Иимэ замаар ябаха болоо һаа Франци урагшагүй, муу байдалтай болохо, француззуудай өөһэдынь хоорондо граждан дайн эхилхэ, орон арми хоёрой хоорондо зүрилдөөн гараха байна» гэжэ политбюрогой мэдүүлгэ соо онсо лон тэмдэглэгдэнэ. Иимэ байдалые зайсуулжа, үймөө хэгшэдые хэһэхэ, республикые аршалан хамгаалха шухала. Правительство хадаа үймөө хэжэ байһан офицернүүдэй командна тушаалнуудһаань гаргаха, республикын президентые уряае хүндэлхыень баадхаха үймөөшэдые дэмжэдэг депутадуудай парламентска ойроо хүртэхэгүй байха эрхыень хаһажа, гэм мэдэ хабаадуулха, республиканска хуули ёһондо туһалха хэрэгтэ радио дамжуулгануудай зорюулагдаха тухай эрилтэ хэхэ тусгаар түлөөлэлгэтэй байха ёһотой.

«Республикые, тэрэнэй ёһо гурим болон эрхэ сүлөөе хамгаалха зорилгоор правительствын гаргаһан али бүхы оролдолго хүдэлмэришэн ангиин, арад зоной зүгһөө хүсэдөөр дэмжэгдэхэ» гэжэ ФКП-гэй ЦК-гэй политбюро онсолон тэмдэглээ.

Франциин компартиин ЦК-гэй пленум

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Алжирта сэрэгэй-фашистска урбалтын болоһонһоо хойшо ФКП-гэй ЦК-гэй политбюрогой баталан абаһан шиидхэбэринүүдые, тэрэшэлэн компартиин парламентска группын ажал-ябуулгые Франциин коммунистическэ партиин ЦК-гэй пленум мүнөөдэр һайшааба.

Пленумэй дүүрэһэнэй һүүлээр толилогдоһон мэдүүлгэ соонь иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. «Һүйдхэлшэдэй эмхидхэһэн үгэсэлгэ элишэлэгдэбэ, Де Голль үймөөе зоригжуулагша, хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа». Гэбэшье «Республикын илалта үшөө хангагдаагүй байһаар».

«Демократическа ёһо гуримые, хүдэлмэришэн ангиин дайшалжа абаһан эрхэ сүлөөе ямаршье эрдэм байдалда хамгаалхын тулада, Де Голль түрүүтэй һүйдхэлшэдтэ засаг гые абхуулгахагүйн тулада, Хойто Африкада дайн байлдаа үргэлжэлүүлхые хүсэдэг хархис этэгээдүүдтэ, милитаризмда, хэтэрмэ колонизаторнуудта түшэглэһэн диктатура Францида тогтоохо гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдые таһалдуулхын тулада бүхы хэмжээ абахыень политбюрое, парламентска группые Франциин коммунистическэ партиин Центральна Комитет нэгэн дуугаар түлөөлбэ» гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Үгэсөө хэгшэдтэ Франциин ажалшад сохилшо үгэнэ

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Республиканска байгуулалтада сохилто хэхые һэдэжэ байһан үгэсөө хэгшэдтэ Франциин ажалшад болон олониитэ шанга харюу үгэнэ. Ороной олон промышленна предприятинуудта забастовконууд хэгдэнэ, митинг, суглаанууд үнгэргэгдэжэ, фашизмда эсэргүүсэхэ комитедүүд байгуулагдана. Жэшээлхэдэ. Сена департаментын промышленна предприятинуудта фашизмда эсэргүүсэхэ зорилгоор һүүлэй хэдэн үдэрэй турша соо 55 комитет байгуулагдаа. Орн, Канталь, Кот-Д'ОР, Мерт ба Мозель, Манш, Эр, Ло ба Гаронна, Дээдэ Пиренеи, Гар, Морбиан, Марна Вогезы, Дром, Дээдэ Гаронна болон бусад департаментнуудта республиканска һэрэмжын комитедүүд байгуулагдаба.

Диктатура тогтоохо һэдэлгэдэ эсэргүүсэн республикые хамгаалхын түлөө тэмсэхыень ажалшадые уряалан ажалай бүгэдэнитын конфедерациин административна комиссин хандалга толилоо.

Ажалай бүгэдэнитын конфедерацида ородог Парижай районой профсоюзуудай нэгэдэл мүнөөдэр мэдүүлгэ толилжо, «өөрынгөө шанга засаг тогтоохо тухай генерал Де Голлиин үгэ хэлэжэ байха үедэ үсэгэлдэр забастовко соносхоһон Парижай хэдэн зуу мянган ажалшадые халуунаар амаршалһан байна.

Республикада тохёолдоод байһан аюул зайсуулагдаагүй гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, һэрэмжэтэй байхыень, фашистнуудай али бүхы һанаашалгануудта сохилто үгэхын тулада ябуулга хэхыень хүдэлмэришэн ангиие профсоюзуудай нэгэдэл уряалба.

Францидахи байдал

ПАРИЖ, майн 20. (ТАСС). Газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор Де Голлиин үсэгэлдэр пресс-конференци үнгэргэһэнэй һүүлээр Алжиртахи сэрэгэй-фашистска үгэсэлгэдэ хабаадагшад Де Голльдо телеграмма яаралтайгаар эльгээжэ, «баясажа байһан тухайгаа» элишэлэн мэдүүлбэ. «Де Голлиин гарта засагаа үгэе!» гэһэн уряатайгаар Алжирта шэнэ манифестаци эмхидхэгдэһэн байна.

Алжирай үймөөшэдэй иигэжэ баясажа байһан тухай мэдээсэхэ зурраа, «Юманите» газетэ мүнөөдэр иигэжэ зааба. Де Голль «үймөөе толгойлно. Тэрэнэй туһамаршад Сустель, Дельбек, Дрон болон бусад үгэсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Үймөө үргэдхэжэ, Франциин газар дээрэ тэрэниие дэлгэрүүлхын тулада тэдэ туһамаршадынь Алжир ошобо».

«Зохихо тобшолол хэжэ, республиканска ёһо гуримда эсэргүүгээр Францида эсэргүүгээр хэгдэһэн үгэсөөнэй түлөө харюусалгатанай шуулда онсо байдал тухай хуулиин ёһоор правительство юундэ хэмжээ абанагүй гээшэб?» гэһэн асуудал газетэ табиһан байна.

ХРОНИКО

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшээр нүхэр **Романов** Иван Романовичые томилбо.

**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшын уялгаһаа нүхэр Перепелицын **нов** Дмитрий Ивановичые сүлөөлбэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Панчатантра

Эртэ урда сагһаа эхилэн, дүтэ тойрон һуудаг хитад, энэдхэг болон түбэд арадуудтай монгол түрэлтэ арадуудай соёл болбосоролой талаар ехэ харилсаатай байһаниинь элитэ. Хитадай, Энэдхэгэй, мүн Түгэдэй ниилээд олон элдэб янзын бэшэмэл зохёолнууд хуушан монгол дээрэ оршуулагдадаг байгаа. Энэдхэгэй зохёолнууд сэхэнхидээ түбэд хэлээр дамжан монгол дээрэ оршуулагдажа, манай Бурят-Монгол хүрэтэр ерэдэг һэн. Эдэ оршуулагдаһан зохёолнуудай нэгэниинь Панчатантраһаа («табан номһоо») абтаһан онтохонууд болоно. Панчатантрын онтохонуудһаа манай бурят-монгол уран зохёолшод заримдаа өөһэдынгөө зохёолнуудай сюжет болгон хэрэглэдэг байна. Жэшээлбэл, Бабасан Абидуев «Муура багша» гэжэ зохёолоо Панчатантрын «Муурын худал үгэ хэлэһэн тухай» гэжэ онтохоной аялгаар бэшэһэн байха юм. Панчатантрын онтохонууд мүнөө хүрэтэр гүнзэгы удха шанараа, уран һайханаа гээгээгүй. Эдэ онтохонууд элдэб хүнүүдэй дутуу дундые далда удхатайгаар, ехэ хурсаар шогложо наадалхатайгаа хамта, хүнэй ябадалда һургаал болгон хэлэһэн гүн ухаатай үгэнүүдээр дүүрэдэг.

Даяанша лама, долоон бөөһэн ба булуудха

Эртэ урда сагта, зунай аяма халуунда нэгэ даяанша арюун лама үндэр хабсагайтай хадын шулуунай хүндыдэ ном бисалган һуугаа бэлэй. Тэрэ ламын бэсдэ долоон бөөһэн бии һэн ха. Тэрэ бөөһэнүүдэй үргэлжэ эдихэдэнь, ламын бэе зохолжо, даяанда һууходань ехэ һаад болодог байба ха.

— Таанар намайе бү эдигты, — гэжэ лама бөөһэнүүдтэ хэлэбэ.

— Шамайе эдеэгүй һаа, бидэ юу эдихэ зонбибди, — гэжэ бөөһэнүүд харюусаба.

— Би таанарые алажархиха байгааб, теэд гансал нүгэл болохо аа гү гэжэ һанаад аланагүйб. Таанар минии ном бисалгажа байхада бү эдигты, бэшэ сагта зоргоороо эдихэдэтнай болохо, — гэжэ даяанша лама долоон бөөһэнэй тангаригынь абаба.

Долоон бөөһэн ламатай хэлсэһэн ёһоороо ламын ном бисалгаха сагта эдингүй, бэшэ сагта зоргоороо эдижэ байтарнь, гэптэ нэгэ үдэр нохой бөөһэн*) ерэжэ хэлэбэ:

— Аа, минии нүхэд эндэ байнаб таа. Хамта ханилая!

Нохой бөөһэнэй иигэжэ хэлэхэдэнь, долоон бөөһэн харюусабад:

— Бидэ энэ даяаншатай байдалай ушараар тангаригтай зомди, — гэжэ урдынгаа ламатай хэлсэһэн журамаа хэлэхэдэнь, нохой бөөһэн:

— Би тэрэ журамытнай сахижа, таанадтай адляар байхаб, — гээд, бөөһэнүүдтэй хамта һуулсаба.

Хожомынь нохой бөөһэн нүхэдтөө хэлэбэ:

— Би таанадтай адли ламада тангаригаа үгөөгүйб. Одоо минии гэдэһэн үлдэжэ байна. Би эдихэм!

Иигэжэ нохой бөөһэнэйнгөө галзуурхадань, долоон бөөһэн дошхон түргэн нүхэртөө үгүүлбэ:

— Ши, нүхэр, ламын ном бисалгажа дүүргэһэн хойно эди! Мүнөө эдеэ һаашни, маанадые эдеэ гэжэ һанаад, лама бултыемнай алажархихал! Иигэжэ байжа бөөһэнүүдэй идхажа хорёошье һаань, нохой бөөһэн нүхэдэйнгөө үгэ дуулангүй, даяанша ламын тарган ханшарые таашаан эдижэ оробо.

— Эдэ муухай бөөһэд тангаригаа эбдэбэ! — гэжэ лама ехэ уурлан, бөөһэнүүдые алахаяа бэдэрхэдэнь, нохой бөөһэн үсэрэн тэрьедэжэ, нэгэл һүрэхэдөө ламада баригдангүй, үгы болошобо. Тэрьелжэ шадахагүй бөөһэд бүрсэгэнэлдэн ламадаа:

— Бидэ шамайе эдеэгүйбди, нохой бөөһэн эдеэ, — гэжэ хэлээшье һаань, даяанша лама тангаригаа һанажа, бөөһэнүүдые бултыень алажархиба.

Энэ мэтэ муу нүхэртэй нүхэсөө һаа, тэрээнэйнгээ гэмые өөрөө амасахаб гэжэ һанаандаа хэшээжэ ябалтай бэзэ?

Холо харахагүй, худагай һохор мэлхэй

Ехэ хии һалхин хүдэлжэ, далай ехээр долгилбо. Далайн долгиндо хаягдаһан мэлхэй хуурай газарта төөришэбэ. Тэрэ далайн мэлхэй ошохо газараашье мэдэхэгүй, уһагүйдэжэ, ангаха болоходоо, талада байһан худагта ёо гэжэ мүлхижэ оробо. Далайн мэлхэйн худагта орожо ерэхэдэнь, худагай һохор мэлхэй асууба:

— Ши али газарайбши? Хаанаһаа ерэбэш?

— Би гадаада ехэ далай нютагтай бэлэйб. Эндэ һая ехэ хүсэтэй һалхин боложо, далайн долгиндо хаягдажа, танай энэ нютагаар төөрижэ ябанаб, — гэжэ далайн мэлхэй харюусаба.

— Мүнөө нютагаа бусаха гүш? — гэжэ һохор мэлхэй дахин асууба.

— Бусахашье гээ һаа, газар нютаг холо, зүг мэдэхэгүй дээрэһээ бусаха аргамгүй. Танай худагта хамта һууха боломжогүй гээшэ гү?—гэжэ далайн мэлхэй һохорһоо асууба.

Иигэжэ далайн мэлхэйн хэлэхэдэнь, худагай һохор мэлхэй худагайнгаа оёор гурбан газар хубаажа харуулаад, нэгэ хубиинь заажа хэлэбэ:

— Шинии уһан ехэ далай энээнһээ хэды шэнээн бэ?

— Ехэ, — гэжэ далайн мэлхэй харюусаба.

Худагай мэлхэйн худагайнгаа оёорой хоёр хубиие заажа баһа асуухадань, далайн мэлхэй:

— Энээнһээшни һураггүй ехэ, үзүүр хизааргүй ехэ!

Иигэжэ далайн мэлхэйн өөрынгөө нютагай ехые ойлгуулжа хэлэхэдэнь, худагай мэлхэй ехэ уурлан:

— Шинии тэрэ далай энэ худагһаам ехэ багаараа хэды шэнээн ааб гэжэ һанаһамни, харин ши өөрынгөө орон далайе магтажа, намайе доро хаража баһабаш! Тэрэ тиимэ ехэ орон нютагтаа тонил сааша! — гэжэ далайн мэлхэйе һөөргэ уруугүй үлдэжэрхибэ.

Энээн мэтэ зарим бага эрдэмтэд өөрыгөө ехэдэ багтаан бардамаар һанажа, бэшэ зондо дээрэлхүүгээр загнадагые ойлгожо ябалтай гү?

Хомхой үнэгэн холшор эхэнэр хоёр

Эртэ урда сагта Энэдхэгэй урда захын нэгэ нютагта үбгэ һамган хоёр һууһан юм ха. Һамганиинь ондоо хүнтэй сэдьхэлээ нэгэдэжэ, хүдөө газарта уулзаха гэһэн болзор хэлсээд ошожо ябатараа, дээрмэшэндэ элдэб шэмэг зүүдхэл болоод, хубсаһаяа бултыень буляалгажархиба. Тэрэ эхэнэр ямаршье хубсаһагүй шарбаа нюсэгэн болоһондоо ехэ эшэжэ, ябажа шадахагүй болоходоо, далайн эрьедэ нэгэ модоной узуурта хатаһан набшаһаар нюуса бэеэ халхалаад һуужа байтарнь, нэгэ үнэгэн хэһэг мяха амандаа зуугаад, уһанай захаар гүйжэ ябатараа далай сооһоо нэгэ загаһанай дээшээ шохос гэхые харамсаараа, аманайнгаа мяха газарта хаяжархёод, загаһа барихаяа даб гэжэ һүрэхэдэнь, загаһаниинь далайн оёор руу шунган ябашаба. Үнэгэнэй һөөргөө бусажа ябаха һамбаандань, орхиһон мяхыень хун хара хирээ абаад, огторгойдо дэгдэшэбэ. Үнэгэнэй бусажа ерээд, иишэ тиишээ бэлтэгэлзэн эшэгүүритэ болон зогсоходонь, нюсэгэн эхэнэр энеэн хэлэбэ:

— Ай, ши, үнэгэн! Шинии аманайнгаа мяха хаяжа, загаһанда хобдогложо һүрэхэ үедэшни, зуужа ябаһан мяхыешни хирээ абаад, огторгойдо дэгдэшэбэ. Загаһашни далайн оёорто шунгашаба. Долгонсог муу үнэгэн, юу хаража байнаш?

Иигэжэ эхэнэрэй энеэжэ, наада барин хэлэхэдэнь, үнэгэн харюудань:

— Ай, ши, эмэ! Түгэс ушарһан эрэтэй байтараа дэмы ондоо эрын түлөө тэнэжэ, ябаһаар дээрмэшэндэ тоногдоод, модоной набшаһаар алаяа халхалаад, аргаа барагдажа хэбтэһэн, муухай эмэ, шамайе хараба гээшэ биб?

Иигэжэ үнэгэнэй хэлэхэдэнь, тэрэ эхэнэр бүри ехээр эшэбэ.

Энэ үльгэрэйхидэл, зарим зоной гэмые гаргажа, наада барин шоглоо һаа, өөрыншни гэм бултайжа, бүри ехээр хүндэ шоглуулан хэлүүлжэ магадши. Тиимэһээ хүнэй мууе хэлэхынгээ урид өөр тухайгаа бодожо үзэлтэй гү?

Р. Е. Пубаин хуушан монголһоо найруулан оршуулба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

*) Хууша монголоор булуудхые нохой бөөһэн гэжэ нэрлэдэг байһан юм.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32.74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34.05, писем трудящихся и переводов—24.74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00735. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 14..